

4 april 2023

UKON symposium

BIJ ONS

Samen werken aan een thuis

Dr. Hanneke Donkers
Postdoctoraal onderzoeker

Drs. Hanneke Noordam
Senior onderzoeker

Drs. Anouk Matser
GZ-psycholoog

Annemieke van der Dussen
Mantelzorger en logopedist

Femke Feenstra MArch
Architect-directeur

Anne Parênt MSc.
Architect

Rol van omgeving in landelijke kaders

Kwaliteitskader verpleeghuiszorg (2021)

‘Het is belangrijk om de woonomgeving aan te passen aan de behoeften en mogelijkheden van bewoners’

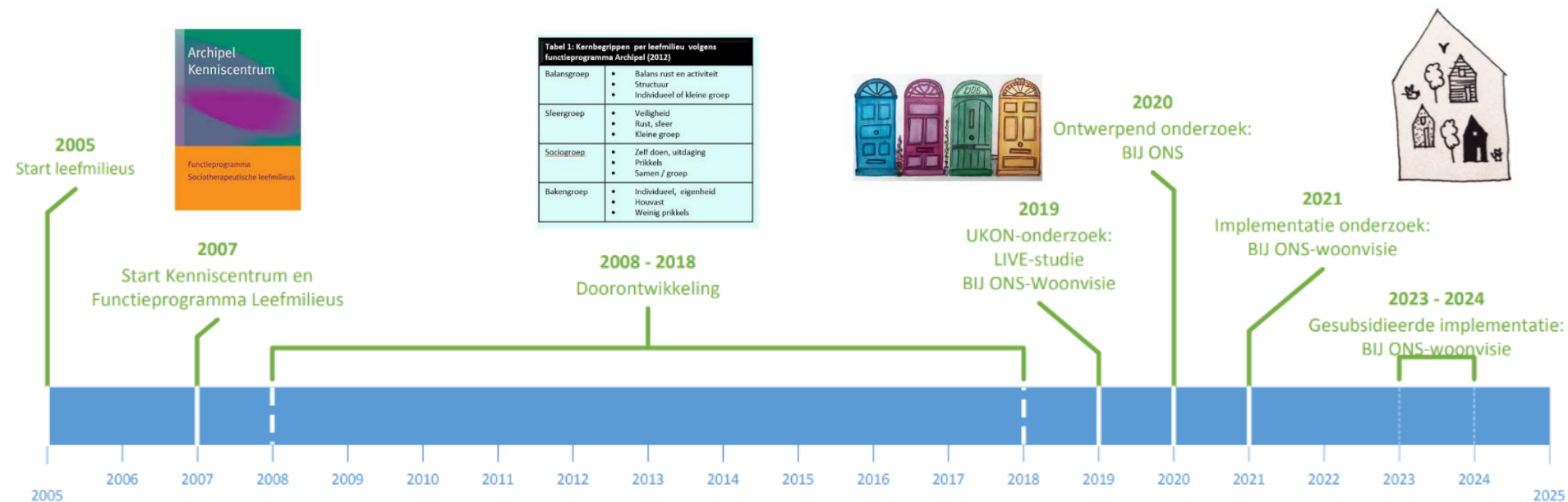
Zorgstandaard dementie (2020)

‘Een goede omgeving draagt bij aan een zinvol bestaan en kan een bijdrage leveren in het beperken van probleemgedrag’

Tijdslijn leefmilieus

**Tabel 1: Kernbegrippen per leefmilieu volgens
functieprogramma Archipel (2012)**

Balansgroep	• Balans rust en activiteit • Structuur • Individueel of kleine groep
Sfeergroep	• Veiligheid • Rust, sfeer • Kleine groep
<u>Sociogroep</u>	• Zelf doen, uitdaging • Prikkels • Samen / groep
Bakengroep	• Individueel, eigenheid • Houvast • Weinig prikkels

Belangrijkste behoeften per type leefmilieu

Ik heb hulp
nodig bij
balans tussen
(sociale)
activiteiten en
rust

Ik heb een
rustige,
veilige
en warme
omgeving
nodig

Ik ben graag
actief bezig,
samen met de
groep

Ik heb behoefte
aan individuele
ruimte en
duidelijke
structuur

**DE LIVE-STUDIE:
EEN ACTIE-ONDERZOEK NAAR
SOCIOThERAPEUTISCHE LEEFMILIEUS IN
VERPLEEGHUIZEN**

Actieonderzoek Sociotherapeutische leefmilieus

Onderzoeksvraag:

- Onderdelen Sociotherapeutisch Leefmilieu en wetenschappelijke onderbouwing
- Verbeteringen?

Onderzoeksmethode:

- Participatief actie-onderzoek, samen met bewoners/naasten

Actieonderzoek Sociotherapeutische leefmilieus

Tevredenheid over:

Medewerker:

‘Je kunt je als verzorgende meer concentreren op ... één benadering.’

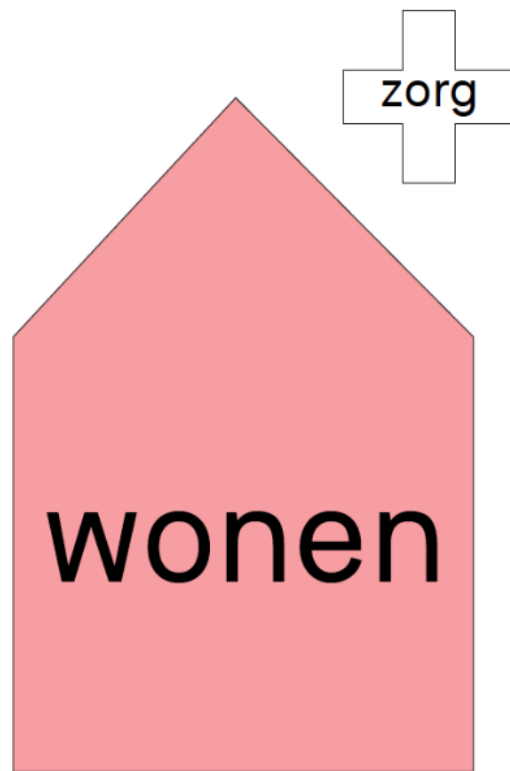
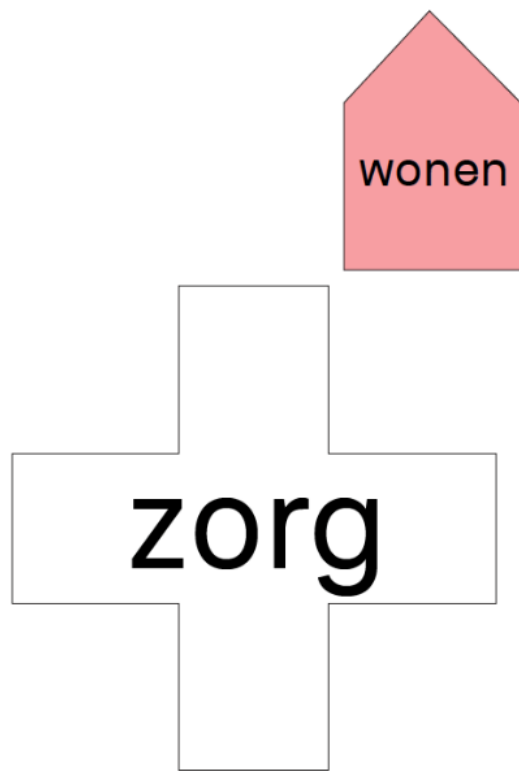
Naaste:

‘Qua omgeving is het rustiger geworden. Minder druk qua inrichting, maar ook zeker meer rust in de groep’.

Belangrijk verbeterpunt:

Op maat inrichting fysieke omgeving

BIJ ONS

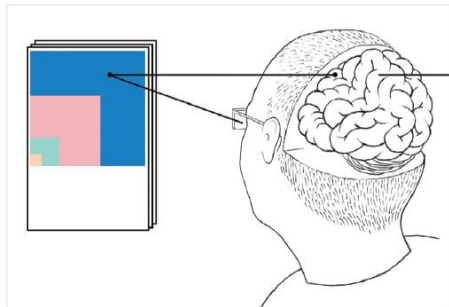
Hoe kun je een verpleeghuis zo inrichten dat het een thuis wordt voor bewoners? Met 'Bij Ons: samen werken aan een thuis' leren zorgteams hoe ze dit samen met bewoners en naasten kunnen doen.'

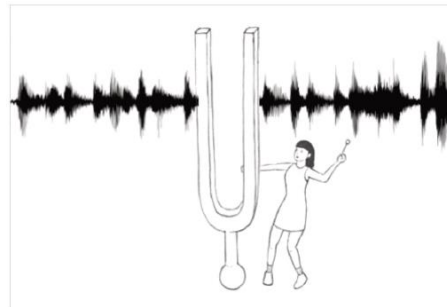
BIJ ONS

Samen werken aan een thuis

Thema's BIJ ONS

licht

geluid

ruimte

kleur

groen

De onderdelen van BIJ ONS

E-learning: inrichten en zintuigen

Leefomgeving scan: bewust worden van de huiskamer zoals die nu is en doelen formuleren

Workshops met Bij Ons Box: samen bepalen van een gedeelde woonvisie voor de woongroep

BIJ ONS sessies: concrete aanpassingen bespreken met bewoners, naasten en team

Samen werken aan een thuis

Welkom bij deze Free Learning module 'Samen werken aan een thuis'.

Aan de hand van 21 vragen leer je hoe je voor bewoners van een verpleeghuis een thuis kunt creëren door bewuste keuzes te maken over het gebruik van geluid, groen, kleur en inrichting.

BIJ ONS

De Free Learning module maakt deel uit van de "BIJ ONS methode". Zie voor toelichting op de methode en de bijbehorende materialen: BIJ ONS: Samen werken aan een thuis [BIJ ONS: Samen werken aan een thuis \(ukonnetwerk.nl\)](https://www.ukonnetwerk.nl)

Kleur kan veel doen met de sfeer in een ruimte. Er zijn veel opvattingen en theorieën over het kleurgebruik in de inrichting voor mensen met dementie. Welke van de volgende uitspraken klopt?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Rustige kleuren werken kalmerend
- ☐ Felle kleuren zijn niet geschikt
- ☐ Kleurkeuze hangt af van het doel van de ruimte

Bronnen:

Ana Torres, Juan Serra, Jorge Llopis, Anna Delcampo, *Color preference cool versus warm in nursing homes depends on the expected activity for interior spaces*, *Frontiers of Architectural Research*, Volume 9, Issue 4, 2020, Pages 739-750, ISSN 2095-2635, <https://doi.org/10.1016/j.foar.2020.06.002>.

Elliot, A., Fairchild, M., & Franklin, A. (Eds.). (2015). *Handbook of Color Psychology* (Cambridge Handbooks in Psychology). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781107337930. Afbeelding: Freepik.

Kleur kan veel doen met de sfeer in een ruimte. Er zijn veel opvattingen en theorieën over het kleurgebruik in de inrichting voor mensen met dementie. Welke van de volgende uitspraken klopt?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

Rustige kleuren werken kalmerend

Felle kleuren zijn niet geschikt

Kleurkeuze hangt af van het doel van de ruimte

Bronnen:

Ana Torres, Juan Serra, Jorge Llopis, Anna Delcampo, Color preference cool versus warm in nursing homes depends on the expected activity for interior spaces, *Frontiers of Architectural Research*, Volume 9, Issue 4, 2020, Pages 739-750, ISSN 2095-2635, <https://doi.org/10.1016/j.foar.2020.06.002>.

Elliot, A., Fairchild, M., & Franklin, A. (Eds.). (2015). *Handbook of Color Psychology* (Cambridge Handbooks in Psychology). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781107337930. Afbeelding: Freepik.

Verminderd gezichtsvermogen komt veel voor bij ouderen, waaronder mensen met dementie. 40% van de bewoners van een verpleeghuis ervaart visuele beperkingen. Wat kunnen de gevolgen daarvan zijn?

Meerdere antwoorden kunnen goed zijn.

- ☐ Kleuren worden als donkerder ervaren dan ze zijn
- ☐ Het lukt minder goed om verschillende kleuren van elkaar te onderscheiden
- ☐ Kleuren worden als lichter ervaren dan ze zijn
- ☐ Contrast wordt minder goed waargenomen

Bron: M.M. Sinoo. *Light Conditions in Nursing Homes: Visual Comfort and Visual Functioning of Residents*. 2018 Biodynamische verlichting: een waardevolle aanvulling | Kennisplein Zorg voor Beter. Wees alert op visuele beperkingen van bewoners - Waardigheid en trots. De invloed van daglicht op iemand met dementie | Dementie.nl Bron afbeelding: Vilans beeldenbank

Verminderd gezichtsvermogen komt veel voor bij ouderen, waaronder mensen met dementie. 40% van de bewoners van een verpleeghuis ervaart visuele beperkingen. Wat kunnen de gevolgen daarvan zijn?

Meerdere antwoorden kunnen goed zijn.

- ☒ Kleuren worden als donkerder ervaren dan ze zijn
- ☒ Het lukt minder goed om verschillende kleuren van elkaar te onderscheiden
- ☐ Kleuren worden als lichter ervaren dan ze zijn
- ☒ Contrast wordt minder goed waargenomen

Bron: M.M. Sinoo. Light Conditions in Nursing Homes: Visual Comfort and Visual Functioning of Residents. 2018 Biodynamische verlichting: een waardevolle aanvulling | Kennisplein Zorg voor Beter. Wees alert op visuele beperkingen van bewoners - Waardigheid en trots. De invloed van daglicht op iemand met dementie | Dementie.nl Bron afbeelding: Vilans beeldenbank

Onderzoek heeft aangetoond dat verbinding met buiten en zicht op groen positieve gevoelens bij mensen met dementie versterkt. Het zou zelfs angst en stress verminderen en het herstel bij ziekte versnellen. De hoeveelheid daglicht waar bewoners aan bloot worden gesteld is daarbij erg bepalend. Waar heeft licht invloed op?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Gedrag
- ☐ Humeur
- ☐ Geheugen
- ☐ Biologische klok

Bronnen: Habib Chaudhury, Heather A Cooke, Heather Cowie, Leila Razaghi. The Influence of the Physical Environment on Residents With Dementia in Long-Term Care Settings: A Review of the Empirical Literature. The Gerontologist, Volume 58, Issue 5, October 2018, Pages e325–e337, <https://doi.org/10.1093/geront/gnw259>. M.M. Sinoo. Light Conditions in Nursing Homes: Visual Comfort and Visual Functioning of Residents. 2018. Bron afbeelding: GAF.

Onderzoek heeft aangetoond dat verbinding met buiten en zicht op groen positieve gevoelens bij mensen met dementie versterkt. Het zou zelfs angst en stress verminderen en het herstel bij ziekte versnellen. De hoeveelheid daglicht waar bewoners aan bloot worden gesteld is daarbij erg bepalend. Waar heeft licht invloed op?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

Gedrag

Humeur

Geheugen

Biologische klok

Bronnen: Habib Chaudhury, Heather A Cooke, Heather Cowie, Leila Razaghi. The Influence of the Physical Environment on Residents With Dementia in Long-Term Care Settings: A Review of the Empirical Literature. The Gerontologist, Volume 58, Issue 5, October 2018, Pages e325–e337, <https://doi.org/10.1093/geront/gnw259>. M.M. Sinoo. Light Conditions in Nursing Homes: Visual Comfort and Visual Functioning of Residents. 2018. Bron afbeelding: GAF.

Sommige bewoners met dementie vertonen roepgedrag en zijn onrustig. Hoe kan dat komen? Dat kan bijvoorbeeld komen doordat bewoners...

Meerdere antwoorden kunnen goed zijn.

- ☐ ... onderprikkeling ervaren waardoor bewoners prikkels opzoeken.
- ☐ ... overprikkeld raken en niet uit de situatie weggunnen.
- ☐ ... op deze manier aangeven dat ze pijn ervaren.

Bronnen:

Roepgedrag en onrust bij dementie | CCE (Centrum voor Consultatie en Expertise)

Pijn signaleren bij mensen met dementie | Kennisplein Zorg voor Beter. Afbeelding: beeldenbank Vilans.

Sommige bewoners met dementie vertonen roepgedrag en zijn onrustig. Hoe kan dat komen? Dat kan bijvoorbeeld komen doordat bewoners...

Meerdere antwoorden kunnen goed zijn.

- ☒ ... onderprikkeling ervaren waardoor bewoners prikkels opzoeken.
- ☒ ... overprikkeld raken en niet uit de situatie weggunnen.
- ☒ ... op deze manier aangeven dat ze pijn ervaren.

Bronnen:

Roepgedrag en onrust bij dementie | CCE (Centrum voor Consultatie en Expertise)

Pijn signaleren bij mensen met dementie | Kennisplein Zorg voor Beter. Afbeelding: beeldenbank Vilans.

De onderdelen van BIJ ONS

E-learning: inrichten en zintuigen

Leefomgeving scan: bewust worden van de huiskamer zoals die nu is en doelen formuleren

Workshops met Bij Ons Box: samen bepalen van een gedeelde woonvisie voor de woongroep

BIJ ONS sessies: concrete aanpassingen bespreken met bewoners, naasten en team

Leefomgeving scan

Item	Helema l mee oneens	Mee oneen	Neutraal	Mee eens	Helema l mee
43. De structuur van de woongroep is open/overzichtelijk (zichtlijnen zorgen ervoor dat oriëntatie in de woonvorm makkelijk is).	1	2	3	4	5
44. Bewoners kunnen vanaf hun slaapkamer de wc zien. <i>Scoor '1' als de wc met geen mogelijkheid zichtbaar is vanuit de slaapkamers; Scoor '3' als de wc vanuit de deuropening is te zien; Scoor '4' als de wc vanuit het bed te zien is (indien deur open is); Scoor '5' als iedereen op zijn eigen slaapkamer toegang heeft tot de wc</i>	1	2	3	4	5
45. Bewoners kunnen vanaf de woonkamer de wc zien.	1	2	3	4	5
46. Er wordt gebruik gemaakt van duidelijke pictogrammen/naamplaatjes om het toilet en de badkamer mee aan te duiden.	1	2	3	4	5
47. Denaam (en foto) van de bewoners is vermeld bij de ingang van de slaapkamers. <i>Scoor '5' als de foto's én de namen van de bewoners duidelijk zichtbaar zijn (de tekst is groot genoeg) Scoor '4' als één van bovenstaande items is gedaan.</i>	1	2	3	4	5
48. Alle bewoners herkennen bewoners hun eigen kamer?	1	2	3	4	5
49. Tussen verschillende ruimten waar bewoners verblijven is het contrast van de vloer laag.	1	2	3	4	5
50. In de algemene ruimten is een hoog contrast tussen de wand en de vloer.	1	2	3	4	5

Noot: Deze BIJ ONS Leefomgeving scan is gebaseerd op de OAZIS-Dementie (© Maastricht University, Trimbos, TNO), aangevuld met het conceptueel model sociotherapeutische leefmilieus voor mensen met dementie uit de [factsheet LIVE-onderzoek](#): 'the [Care home assessment tool - University Of Worcester](#) - Is your ward dementia friendly', University of Worcester and The Kings fund (2020)

BIJ ONS Box

BIJ ONS Box

beeldkaarten

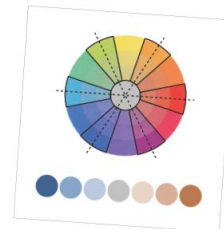
referentiekaarten

geuren

woordkaarten

kleurkaarten

materialen met
verschillende
kleuren en texturen

BIJ ONS Workshops

Woordkaarten

Leg hier de woordkaarten neer die van toepassing zijn op de woongroep.

introvert

verwondering

duidelijk

warm

Leefregels

Welke leefregels kunnen deze woongroep verder helpen?

elke dag een stilte-uurtje

Beeldkaarten

Leg hier de beeldkaarten neer die van toepassing zijn op de woongroep.

Ideeënlijstje

planten ophangen zodat
bewoners er niet bij kunnen

Materialen

Leg hier de materialen neer die van toepassing zijn op de woongroep.

Resultaat workshops

BIJ ONS Archipel

Knelpunten in de ruimte (resultaat Leefomgeving scan)

- Geluid uit de omgeving: sluisdeur, contactgeluid, geluid van medewerkers
- Weinig licht in de huiskamer
- Weinig groen in huis en balkon
- Behoefte aan 1 op 1 plekjes in de huiskamer

Aan de slag met BIJ ONS?

Contact & informatie

ukonacademy.elg@radboudumc.nl

[BIJ ONS: Samen werken aan een thuis \(ukonnetwerk.nl\)](https://www.ukonnetwerk.nl)

